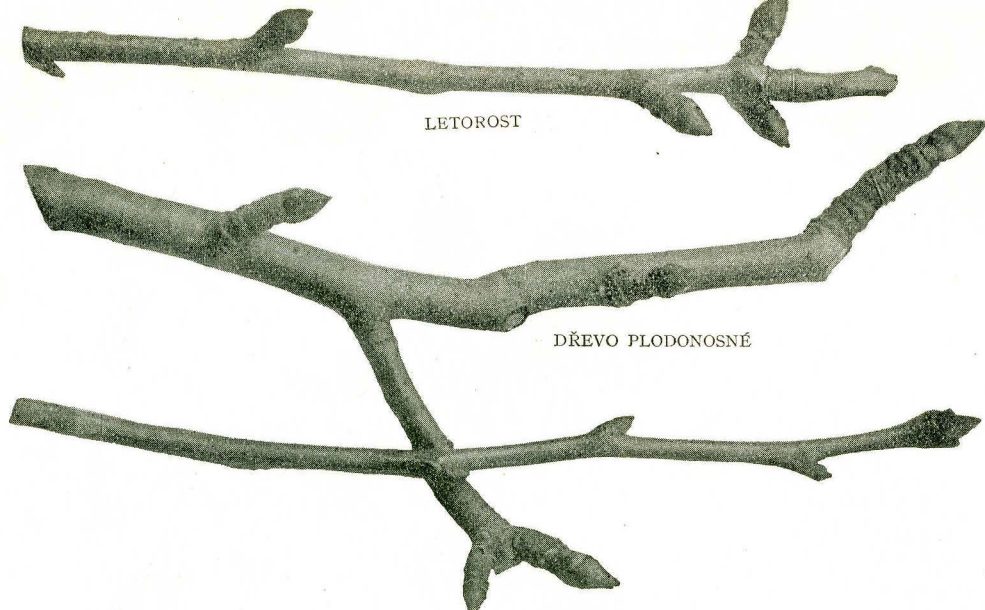


ESPERENOVA BERGAMOTKA

Říha, Jan. České ovoce | Hrušky. 3. Nezměněné vyd. Praha: Čes. grafická unie, 1937.

Esperen's Bergamotte - Bergamotte Esperen



ESPERENOVA BERGAMOTKA

Bývá sice poněkud malá a i neúhledná, jest však všude tam, kde se vedle zimní děkanky dobře daří, velice vážena, pro lepší obchody hledána a velmi dobře placena, takže se každému, kdo jí může dát místo na zdi, co nejdříve doporučuje. Jest však z těch, o kterých se mluví příliš mnoho a které se hodí přece málokomu.

Domovem jejím jest Belgie, kdež vznikla z jader v zahradě majora Esperena v Mechelu (Malines) okolo roku 1830. Ze všech svých semenáčů vážil si nejvíce této hrušky. Do Francie zavedena byla kolem roku 1844, kdež záhy postřehli její vzácné vlastnosti a sázeli jí z vypočítavosti ve velké míře pro obchod, takže v krátkém čase došla veliké obliby. Francouzští specialisté jí věnují všemožnou péči a plody 300 g těžké nejsou vzácností. Velikého rozšíření nabyla i v jižním Tyrolsku, kde jsou jí věnovány celé sady. U nás nenalezla valného rozšíření a zprávy o ní jsme obdrželi jen z České nížiny.

Nutno počítati s volbou místa a lze ji jako volně rostoucí, nebo pravidelnému řezu podrobený jehlanec sázeti ještě tam, kde se daří réva s dobrým prospěchem; kde toho není, nutno jí dát místo blíže zdi, nebo ještě lépe přímo u ní, jako palmeta, pak se vděčí chutnými, pěknými plody v hojnosti. Roste sice i v místech chladnějším i plodů přináší v hojnosti, ty však dozrají zřídka na stromech, praskají a nejsou k potřebě. Půda se má voliti nejlepší a kde toho není, musí se ve vzrůstu podporovati silným hnojením. Pro vysokokmeny se naprosto nehodí. Na plánce i kdouli roste výborně, tvoří sama sobě ponechána pěkné, poněkud široké, drobně rozvětvené jehlance. Hodí se na kdouli šlechtěná i pro tvary nejmenší, které sázeny blíže zdi neb na teplém, chráněném svahu přinášejí pěkné plody v překvapující hojnosti.

Plodnost počíná velice brzo, je stálá a hojná, takže nutno často ovoce pro lepší vývoj protrhati.

Vyvinuje letorosty štíhlé, rovné, pod oky málo zprohýbané, na způsob kůže žlutavé, na sluneční straně žlutě červenavé, do stínu zelenavé, místem jako jemně ochmýřené a řídkce poseté nenápadnými, vyvstalými, špinavě žlutavými tečkami.

Silně vyvinutá oka jsou odstálá, spodní více přilehlá, hnědě a stříbřitě šupinatá, na pat-

kách mírně vyduťtých a sotva zřetelně žeberkatých. V roce 1911 změnila se téměř veškerá oka v květová poupata; letorost bývá zakončen shlukem nevyvinutých ok v počtu 5—8. (Viz obraz.)

Taktěž i veškerá loňská oka se mění v květová poupata. Dvouleté nebo tříleté dřevo nabývá více šedé barvy, tečky se zvětšují, vystávají a jsou jako roztrhané.

Mladičké rašící lístky bývají jasně zelené a přišedivělé, po ukončeném vývoji bývají světle zelené, 70—80 mm dlouhé, 34—40 mm široké, oválově, některé vejčitě kopinaté, některé krátce, jiné dlouze špičaté, mírně na způsob člunku prohnuté, po délce, zvláště ke špičce srpkovité, poblíže kraje jakoby lehounce zkadeřené, celokrajné, neb jen ke špičce jemně pilovité, na řapících až 20 mm dlouhých, opatřených malými palisty. Ke konci letorostu bývají menší, příplodní větší a na delších řapících.

Z velkých, baňatých, hnědě šupinatých a po okraji jako postříbřených květových poupat vykvétají velké, z dlouze oválových plátků řídce složené, pěkné bílé květy ve velikých chomáčích. (Viz obraz.)

Taktěž plody bývají v chomáčích po 3—12 kusech a nabývají za obyčejných poměrů obrazy asi znázorněné velikosti a tvaru, vážíce 100—120 g; k zhotovení obrazů sloužily plody s obyčejného, volně rostoucího krsku; na špalírech bývají větší: 200—250 g těžké a při nejlepší, vypočítavé kultuře dosahují až 300 g. Tvar se málo mění, jen velké plody poněkud se liší, jsou u stopky jako uťaté, takže pak stopka z jamky trčí; povrch menších plodů bývá pravidelnější, větších nepravidelný, více méně zhrbolený a i zhranatělý.

Kalich bývá zavřený, složený z krátkých, rohovitých, lžičkovitých, odspodu zdužnělých a souvislých ústů a věží v nerovné, mělké jamce, obklopen jsa hrbolky.

Stopka plodů menších bývá delší, dřevnatá a bývá buď ke špičce plodu jako přimáčkuta aneb přechází kroužkovitými hrbolky v plod, jsouc jednotlivě zcela mírně na stranu přimáčkuta; stopka plodů větších jest krátká, zelená, dílem rzivá, a trčí z okrouhlé, mělké, po okraji zhrbolené jamky.

Silná, dílem drsná, dílem hladká slupka málo se leskne, jest se stromu světle zelená, teprve pozdě v zimě málo, tak jako prokvetale žloutne, na sluneční straně bývá až do zlatova žlutá a zřídka lehounce zardělá; většinou zůstává však žlutavě zelená; nápadné, šedohnědé, hrubé, temněji zeleně ovroubené tečky pokrývají hustě celý plod, sem tam, zvláště blíže kalicha a stopky roztroušena jest hrubší, drobná rez; některé plody jsou téměř bez rzí, jiné více skvrnitě i pruhovitě porezavělé. — Nevoní.

Dužnina našich, za obyčejných poměrů vyrostlých plodů bývá žlutavá a mění se do lososova, jest hustá, jemná, dosti šťavnatá, máslovitá, chuť dobrá, slabě navinule sladká, ale málo okořeněná. — Docela jinou chutí vyznamenávají se plody se špalíru na zdi, pak plody přivezené z jižnějších končin; dužnina těchto bývá velmi jemná, velmi šťavnatá, zcela se rozplývá, chuť pikantně navinulá, více sladká a libě okořeněná.

Široce dutoosý jaderník obklopen jest hustou, jemnou, někdy také hrubší, tvrdou zrninou a chová v prostranných pouzdrech dlouhá, tmavohnědá, jen někdy vyvinutá jádra.

S trháním nesmí se u nás dříve započítí než koncem října; brzo česaná vadne.

K jídlu dospívá velice nestejně a největší plody, které jsou i nejchutnější, nejdříve měknou. Z jižního Tyrolska a Francie dovážené plody zrají již v prosinci, naše pak teprve v únoru až v dubnu; z nevhodných, studených míst vůbec nezměknou a hodí se jen k vaření.

Dopravu sebe delší snáší úplně beze škody, jak tomu nasvědčují pěkné, čisté plody v lepších obchodech.

V Pomologickém ústavu v Troji jest vedena pod číslem 40, Bergamotka Esperenova, k čemuž Bláha připojil: Roste až do pozdního stáří vždy bujně, letorosty dlouhé, dosti silné, odstávající, koruna kulovitá, rozeklaná a dosti hustá, na kdouli se dobře daří, pro odra a pyramidy v chráněné poloze, také co polokmen. Úrodnost dostavuje se záhy, již v 6.—8. roce,

